

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Слободянюк Ольги Леонідівни «Освітній діалог як чинник становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія

Дисертаційна робота Слободянюк Ольги Леонідівни «Освітній діалог як чинник становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія виконана на кафедрі психології розвитку та консультування факультету педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Тему дисертації затверджено Вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 2 від 25 жовтня 2016 р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 2 від 28 березня 2017 р.)

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Слободянюк Ольги Леонідівни на тему «Освітній діалог як чинник становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів» визначено, що попередня публічна презентація здобувачем наукових здобутків дисертації та її обговорення буде здійснюватися на базі кафедри психології розвитку та консультування Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Призначено двох рецензентів:

- 1) Шпак Марію Мирославівну, професора кафедри психології розвитку та консультування Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, доктора психологічних наук, професора;
- 2) Адамську Зоряну Михайлівну, доцента кафедри психології розвитку та консультування Тернопільського національного педагогічного

університету імені Володимира Гнатюка, кандидата психологічних наук, доцента.

На підставі аналізу результатів виконання здобувачем наукового ступеня доктора філософії Слободянюк О. Л. освітньо-наукової програми та індивідуального плану, а також за підсумками проведення фахового семінару, який відбувся на розширеному засіданні кафедри психології розвитку та консультування Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 6 від 28.12.2023 р.), визначено наступне:

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Системна трансформація вітчизняної освіти, зокрема Нова українська школа, як один з її пріоритетних напрямків, актуалізують проблему професійної підготовки майбутніх педагогів, здатних до постійного професійного зростання та самоактуалізації. Аналіз сучасних психологічних досліджень засвідчив, що умовою ефективного професійного зростання особистості майбутнього фахівця є розвиток певних професійно важливих якостей, а саме: відповідальності, цілеспрямованості, компетентності, здатності до адаптації, особистісного самовизначення, емоційного та соціального інтелекту. Саме соціальний інтелект виступає в ролі важливої професійної здатності майбутнього педагога, яка полягає в розумінні самого себе, інших людей, їхніх взаємин, а також у прогнозуванні перебігу міжособистісних подій на основі індивідуальних мисленнєвих процесів, афективного реагування на особистісний і соціально-психологічний контекст ситуації взаємодії та соціального досвіду і, як наслідок, є суттєвою детермінантою успішності соціальної взаємодії та професійної реалізації особистості.

Зазначене вище, визначає необхідність створення в системі вищої освіти психолого-педагогічних умов для ефективного становлення соціального інтелекту особистості студента – майбутнього педагога. Вирішенню цього завдання присвячене дисертаційне дослідження Слободянюк О. Л., в якому освітній діалог виступає інноваційною психодидактичною гуманітарною технологією вищої освіти, яка лягла в основу розробленої та апробованої

структурно-функціональної моделі становлення соціального інтелекту студентів-майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки. Саме освітній діалог створює особливий простір для розвитку діалогічної компетентності студентів, сприяє активній взаємодії, під час якої відбувається продукування спільного соціального досвіду. У методологічному блоці структурно-функціональної моделі становлення соціального інтелекту студентів – майбутніх педагогів визначено сукупність концептуальних наукових підходів (діалогічний, особистісно-орієнтований, фасилітативний) та методологічних принципів становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів (системності, суб'єктності, рефлексивності, контекстуальності, подієвості та фасилітації). Функціональний блок цієї моделі містить визначені автором психолого-педагогічні умови становлення соціального інтелекту особистості майбутнього педагога у процесі професійної підготовки. В організаційному блоці моделі представлено основні засоби реалізації освітнього діалогу, зокрема розвивальну програма «Культура професійного спілкування».

Таким чином, дисертаційна робота Слободянюк Ольги Леонідівни, присвячена дослідженню освітнього діалогу як чинника становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів, є актуальною, має теоретичну й практичну значущість, так як визначення та експериментальне дослідження особливостей та психолого-педагогічних умов розвитку соціального інтелекту майбутніх фахівців у контексті використання освітнього становлення соціального інтелекту студентів у процесі їх професійної підготовки.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програми, науковими напрямами університету та кафедри.

Дисертаційне дослідження виконано згідно з тематичним планом науково-дослідних робіт кафедри психології розвитку та консультування Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за напрямом «Психолого-педагогічні засади становлення освітнього діалогу як інноваційної психодидактичної технології» (номер державної реєстрації 0118U003130). Дослідження проводилися у рамках наукової школи

професора Радчук Г. К. – «Становлення особистості в контексті вищої професійної освіти».

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертаційна робота є особистою науковою працею здобувача, у якій висвітлені власні ідеї та розробки автора, що сприяли реалізації визначених завдань. Використані в дисертації ідеї та положення мають відповідні посилання й подані лише для підкріплення наукової концепції. Автором самостійно написано всі розділи дисертації, оформлено наукові публікації. Спільно з науковим керівником проф. Радчук Г. К. проведено аналіз та узагальнення отриманих результатів, обґрунтовано та сформульовано висновки роботи. В усіх наукових працях, які висвітлюють результати дисертаційного дослідження, використано фактичний матеріал, отриманий здобувачем у процесі виконання роботи.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій.

Обґрунтованість сформульованих наукових положень та висновків забезпечується логікою подання матеріалу в дисертаційній роботі, послідовністю розв'язання визначених завдань, репрезентативністю вибірки та апробацією результатів дослідження. Достовірність отриманих результатів підтверджено використанням теоретичних та емпіричних методів, вдало підібраним психодіагностичним інструментарієм, ґрунтовно проведеним емпіричним дослідженням, кількісним і якісним аналізом отриманих результатів із застосуванням методів математичної статистики. Статистичні розрахунки здійснено за допомогою визначення середніх значень та відсоткових співвідношень, порівняння результатів та знаходження значущості відмінностей за критеріями t-Стьюдента, кутового перетворення ϕ^* -Фішера; кореляційного аналізу за визначенням коефіцієнта кореляції r-Пірсона; факторного та множинного регресійного аналізу. Отримані дані після формувального етапу дослідження аналізувались за допомогою непараметричних критеріїв – U-критерію Манна-Уїтні та G-критерію знаків.

Усі документи оформлені відповідно до визначених вимог. Первинна документація за обсягом та характером досліджень повністю відповідає даним, наведеним у дисертаційній роботі.

5. Наукова новизна отриманих результатів.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що:

- *вперше* визначено поняття соціального інтелекту майбутніх педагогів як інтегральної властивості особистості, що визначає її професійну спрямованість, розкривається в ефективній діалогічній взаємодії та забезпечує процес цілісного становлення особистості як суб'єкта професійної діяльності; на підставі визначених критеріїв виокремлено компоненти соціального інтелекту майбутніх педагогів: професійна спрямованість особистості (мотиваційно-ціннісний компонент), соціальні знання та уміння (когнітивний компонент), комунікативно-діалогічні вміння (інтерперсональний компонент) та рефлексивність (соціально-рефлексивний компонент); розроблено структурно-функціональну модель становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів в процесі професійної підготовки засобами освітнього діалогу; визначено та емпірично обґрунтовано психологічні чинники розвитку соціального інтелекту майбутніх педагогів (відкритість до нового досвіду, соціальна спрямованість, соціальна гнучкість, діалогічність та рефлексивність); розроблено та апробовано розвивальну програму розвитку соціального інтелекту у студентів – майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки за допомогою освітнього діалогу;

- *поглиблено і уточнено* опис рівнів розвитку соціального інтелекту майбутніх педагогів (низький, середній та високий); психолого-педагогічні умови становлення соціального інтелекту студентів за допомогою освітнього діалогу в процесі професійної підготовки (розвиток готовності викладачів до впровадження освітнього діалогу; становлення суб'єктності студентів; діалогізація освітнього змісту);

- *розширено і доповнено* показники соціального інтелекту майбутнього фахівця (внутрішня учіннево-професійна мотивація, прагнення до самоактуалізації, обізнаність елементів та результатів соціальної поведінки,

емоційна обізнаність, соціальна адаптованість, гнучкість та креативність мислення, інтернальність, відкритість, емпатійність, контактність, діалогічність, рефлексивність та позитивне самоствавлення); концептуальні знання про розвиток соціального інтелекту в середовищі вищої професійної освіти; *удосконалено* засоби становлення соціального інтелекту майбутнього педагога на підставі розробки та впровадження програми «Культура професійного спілкування» за допомогою освітнього діалогу;

- *перевірено* ефективність структурно-функціональної моделі становлення соціального інтелекту студентів майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки засобами освітнього діалогу; *конкретизовано* змістові показники компонентів соціального інтелекту майбутніх педагогів: мотиваційно-ціннісний (внутрішня мотивація учіннево-професійної діяльності, прагнення до самоактуалізації), когнітивний (обізнаність елементів та результатів соціальної поведінки, соціальна адаптованість, емоційна обізнаність, гнучкість та креативність мислення), інтерперсональний (інтернальність, відкритість, емпатійність, контактність та діалогічність) та соціально-рефлексивний (рефлексивність, позитивне самоствавлення).

6. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження.

Теоретичне значення дослідження полягає в розробці та теоретико-методологічному обґрунтуванні структурно-функціональної моделі становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки засобами освітнього діалогу.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що запропонований комплекс психодіагностичних методик дослідження соціального інтелекту майбутніх педагогів та апробована розвивальна програма «Культура професійного спілкування» у формі освітнього діалогу можуть використовуватися у закладах вищої освіти в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів та у контексті діяльності соціально-психологічної служби закладів вищої освіти.

7. Використання результатів роботи.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 415/33-03 від 22.04.2020 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка № 17/17 від 21.08.2020 р.), Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка № 1/1083 від 15.09.2020 р.).

8. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації.

Основні положення та результати дисертації знайшли своє відображення у 15 публікаціях. Серед них: 6 статей у наукових фахових виданнях, з яких 2 – у закордонному науковому періодичному виданні, 3 – у наукових фахових виданнях України категорії Б, 1 – у колективній монографії; інші 9 публікацій – тези у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. У наукових працях, в яких опубліковані основні результати дисертації здобувачкою проаналізовано літературу, виконано набір матеріалу, проведено усі дослідження та статистичний аналіз і обробку результатів, підготовлено матеріали до друку.

9. Відомості про апробацію результатів дисертації.

Основні теоретичні та практичні результати дослідження доповідалися та обговорювалися на 15 наукових конференціях, зокрема: на 9 міжнародних науково-практичних конференціях: «Соціалізація і ресоціалізація особистості в умовах сучасного суспільства» (м. Київ, 2018 р.), «Психологічні виміри розвитку сучасної освіти України в умовах євроінтеграції» (м. Тернопіль, 2018 р.), «Технології професійної підготовки фахівців у сучасному освітньому просторі» (м. Чернівці, 2019 р.), «Методологічні, теоретичні та практичні проблеми психологічної науки», опубліковані тези (м. Дрогобич, 2020 р.), «Eurasian scientific congress» (Barcelona, 2020 р.), «Професійна компетентність учителя Нової української школи: формування, розвиток та удосконалення» (м. Тернопіль, 2020 р.), «Методологічні, теоретичні та практичні проблеми психологічної науки» (м. Дрогобич, 2021 р.), «Психологія свідомості: теорія і

практика наукових досліджень» (м. Київ, 2022 р.), «Аксіопсихологічні вектори розвитку сучасної освіти» (м. Тернопіль, 2023 р.); на 2 всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Психологічне забезпечення інноваційних процесів в освітньо-професійному просторі закладу вищої освіти: сучасні реалії та перспективи» (м. Кам'янець-Подільський, 2019 р.) та «Наука та освіта в дослідженнях молодих учених» (м. Харків, 2020 р.); 4 щорічних звітно-наукових конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів та студентів кафедри психології розвитку та консультування Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль, 2017-2020 рр.).

10. Відповідність чинним вимогам щодо оформлення дисертації.

Дисертаційна робота Слободянюк Ольги Леонідівни «Освітній діалог як чинник становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів» є завершеною науковою працею, в якій здобуто нові науково-обґрунтовані результати, що сукупно розв'язують конкретне практичне завдання, яке має вагоме значення для розвитку сучасної психології. У роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Науковий рівень дисертації відповідає вимогам, викладеним у Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та відповідно до Постанови про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів від 19 травня 2023 року № 502.

11. Оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятному в науковій літературі.

12. Рекомендація дисертації до подання у разову спеціалізовану раду.

Дисертаційне дослідження Слободянюк Ольги Леонідівни «Освітній діалог як чинник становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів» рекомендовано до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Наукові результати дисертаційного дослідження обговорено та схвалено на розширеному засіданні кафедри психології розвитку та консультування Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 6 від 28 грудня 2023 року)

Голова засідання:

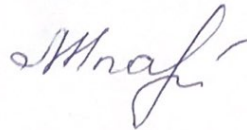
доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри психології
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Марина ОРАП

Рецензенти:

доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології
розвитку та консультування
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Марія ШПАК

кандидат психологічних наук, доцент
кафедри психології розвитку та консультування
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Зоряна АДАМСЬКА

Підпис *Гнатюк М.О.*
з а с в і д ч у ют
Начальник відділу кадрів

Гнатюк М.О.

Гнатюк М.О.